

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز پنج شنبه ۱۰ آذر ماه ۱۳۱۱ (۲ شعبان ۱۳۵۱)

فهرست مذاکرات

- ۱) تصویب صورت مجلس
- ۲) اعلام الغای امتیاز داری از طرف آقای وزیر مالیه و بیانات آقایان اسفندیاری فهیمی دشتی و پیش نهاد آقای رهنما در تأیید تصویب تصمیم مزبور
- ۳) شور و تصویب لایحه اعتبار راه شمشک
- ۴) بقیه شور اول لایحه تذکره از ماده ۲۰
- ۵) موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس يك ساعت و ربع قبل از ظهر بریست آقای دادگر تشکیل گردید

صورت مجلس پنجشنبه سوم آذر ماه را آقای مؤید احمدی (منشی) قرائت نمودند

رئیس - آقای رهنما رهنما - بعد عرض میکنم رئیس - در صورت مجلس نظری نیست؟ (اظهاری نشد) صورت مجلس تصویب شد آقای وزیر مالیه فرمایشی داشتید؟ [۳- اعلام الغای امتیاز داری از طرف آقای وزیر مالیه و بیانات آقایان اسفندیاری فهیمی دشتی و پیش نهاد آقای رهنما در تأیید و تصویب تصمیم مزبور] وزیر مالیه - (آقای تقی زاده) اگر چه آن مطلبی را که میخواهم عرض کنم قبلاً توسط جرائد آقایان مستحضر شده اند ولی	[۱- تصویب صورت مجلس] رئیس - آقای اسفندیاری حاج میرزا حسن خان اسفندیاری - بعد از تصویب صورت مجلس رئیس - آقای فهیمی؟ فهیمی - بلی عرضی دارم رئیس - آقای دشتی دشتی - بلی مطلبی دارم

عین مذاکرات مشروح یکصد و هفدهمین جلسه از دوره هشتم تقدینیه (مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵)

دائرة تند نویسی و تحریر صورت مجلس

فائین اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده:

- فائین با اجازه - آقایان: افشار - فروزی - آشتیانی - باستانی - چاپچی - تربیت - محمد ضیائی - صفاری - فرش - معتصم - سنگ حبیبی - اعتبار - موفر - آقا زاده - بزواری - حاج غلامحسین ملک
- غائبین بی اجازه - آقایان: ملک مدنی - نیور تاش - میرزا سید مهسی خان فاضلی - ناصری - حاج محمد رضا بهبهانی - اسکندری - بیات - حاج حسین آقا مهدوی - عبد الحسین خان دیبا - بیات ماکو - هژدهی - امیر عامری - محمود تابقی - قوام
- دیر آمدگان بی اجازه - آقایان: حاج میرزا حبیب الله امین - دکتر امیر اعلم - حاجی تقی آقا وهاب زاده - بختیار - یونس آقا دکتر سیمی - همراز - فرا کزولو - حکمت

(صحیح است) اما حالا درجه ناراضی گری و دلیل ناراضی گری بر حسب اشخاص مختلف است. (صحیح است) بعضی ها علم اجمالی دارند بعضی ها علم تفصیلی دارند. علم اجمالی این است که کلیتاً آدم نخوانده باشد و درست اطلاع وسیع هم نداشته باشد ولی اجمالاً میدانند که در آن ترتیب و آن حالت و آن وضعی که بوده و در آن مواقع حقوق مملکت را بخارجه ها می داده اند آن دقتی که کاملاً تأمین منافع مملکت را نکند کاملاً در کار نبوده است (صحیح است) و مطابق اقتضای آن زمان بوده است (صحیح است) اما البته آن هائی که بتفصیل واقف هستند تفصیلاً را هم میدانند که چرا عدم رضایت در کار بود. تفصیلاً این است و تفصیلاً را من بطور اقتصار عرض میکنم تفصیلاً این است که این امتیاز منافع مملکت را کاملاً تأمین نمی کرد (صحیح است) البته دولت ایران همیشه بهبودی و تعهداتش کاملاً وفا کرده عمل کرده و نگاه داشته و حفظ کرده است (صحیح است) شاید بعضی اوقات هم بعقیده بعضی در حفظ تعهداتش خیلی بیشتر از حق و حد افراط هم کرده است (صحیح است) ولی باید يك قرار دادی بین الاتین مطبق مقتضای این زمان باشد یعنی آتپوری که حالا دولت میخواهد و مملکت میخواهد منافع او محفوظ بماند منافعش محفوظ ماند. باشد اینکار در این امتیاز تأمین نشده بود (صحیح است) و منافع دولت ایران بهیچوجه متناسب با مقام دولت و متناسب با حق مالکیت دولت در آنچه که از این مملکت میبردند نبود (صحیح است) این بهمین جهت یعنی چیزیکه تعلق بدوره قبل از استقرار مشروطیت دارد و خودش دلیل است که در نظر دولت وطن پرست و مملکتی که میخواهد حیثیت و اعتبار و منافع او محفوظ بماند بنظر رضایت او نگاه نکند و دولت حق خودش میداند که این امتیاز را ملغی کند (صحیح است) ولی دولت از این حق و از استفاده از این حق مدتی خودداری کرد (صحیح است)

مقتضای زمان يك چیز است که بنظر دولت یکی از واضحتین و قوی ترین دلائل است در کارها (صحیح است) در عین اینکه شاید در بعضی مواقع گفته شود فلان آدم يك سندی داده یا يك امضائی داده یا عهده کرده است خوب است که آن عهده خودش را قول خودش را سند خودش را حفظ کند. ما تا ممکن بود خلاف این را نکردیم (صحیح است) ولی حفظ امضاء و قولی که از يك شخص ضعیف و عاجز در موقعیکه صغیر یا بی رشد بود و فشار از او گرفته شد برای جانشینان او هم از شرایط انصاف و عدالت و حتمی نیست خصوصاً که طرف هم مفاد همان سند غیر عادلانه را بدرستی رعایت نکرده باشد و هیچوقت دولت فصد این را نداشته است یعنی قصد و غرض خصوصی نداشته است که بحقوق کسی تجاوز کند یا نسبت به مملکت و ملت و با افراد يك مملکت بالخصوص نظر خوبی نداشته باشد و بخواد که این نباشد و او باشد. این خیالات هیچوقت نبوده است (صحیح است) ولی میخواسته است که آن هائی که از این مملکت بهره می برند آنها هم مقتضای زمان را در نظر بگیرند. مملکت ما حالا يك حثاتی دارد يك وضعی دارد که قابل قیاس با موقع و زمان قدیم نیست (صحیح است) ما تمام عهد و زمان را تبدیل کردیم تقریباً يك عهد نیست که ما تبدیل نکرده باشیم (صحیح است) چرا؟ برای اینکه معلوم شد و طرفین هم دانستند که مقتضای این موقع با آن ترتیب قدیم نمیشود رفتار کرد و توافق شد و رضایت طرفین تبدیل و تجدید شد (صحیح است) اغلب امتیازاتی که بطور تصحیح داده شده بود و منافع مملکت را تأمین نمی کرد برضی طرفین غالباً تبدیل شد و بر اساس و پایه صحیحی گذاشته شد (صحیح است) لهذا درین مورد هم دولت باید که حق خود می دانست که ملغی کند این را از آن خودداری کرد و مذاکرات دوستانه کرد که رضایت طرفین کار را بربك اساس جدیدی بشود گذاشت که مطابق مقتضای زمان

و مطابق منافع مملکت باشد (صحیح است) یعنی آن طوری که امروز بشود کرد (صحیح است) ولی در این باب اگرچه مذاکراتی از چهار سال باین طرف از گ. گاهی بعمل می آمد چه در ترتیب محاسبه چه در ترتیب اصل امتیاز. اینها را البته آقایان میدانند که این محاسبه و این حق دولت سابقاً هم بنده این جا يك وقتی یکمرتبه عرض کردم که این محاسبه بهیچوجه متناسب با بهره حقیقی ایران از منافع فقط جنوب نبود (صحیح است) (کازرونی - خودشان هم اعتراف دارند) ولی دولت معذک خود داری میکرد و همین طور مذاکرات هم در میان بود در تابستان گذشته مخصوصاً تقاضا شد از طرف دولت ایران که کمپانی يك نماینده مختاری اینجا بفرستد که در همین جا مطالب کاملاً تشریح و مطالعه شود و چیزی که منافع طرفین را تأمین کند و مقطوع باشد و مطابق مقتضای زمان باشد ترتیب داده شود و بعرض مجلس برساند. از فرستادن این نماینده کمپانی خود داری کرد امتناع کرد و فرستاد و بالاخره کار همین جور و در همین حالی که بود بدر از میکشید و آخری نداشت لذا دولت بالاخره تصمیم گرفت که از حق خودش استفاده کند و این چیزی که از امتیازات دوره قبل از استقرار مشروطیت بود و هیچ مطابق منافع دولت ایران نبود این را ملغی کند (صحیح است) و البته آقایان محتاج نیستند که بنده عین مراسله وزارت مالیه و تصمیم دولت را دو باره بخوانم در روزنامه ها درج شده است (صحیح است) چنانکه آقایان ملاحظه فرموده اند در متن مراسله که از طرف وزارت مالیه مشعر بر الغای مطلق این امتیاز نامه به کمپانی نوشته شده است و اعلام شده است در همان حال هم اشاره باین شده است که دولت اساساً برای اینکه ترتیب جدیدی که کاملاً مطابق منافع ایران باشد داده شود امتناع ندارد. هم سابقاً گفته شد گفته شده بود چنانکه عرض کرده نماینده بفرستند باینجا ولی فرستادند نماینده شان را و کار همینطور معوق ماند و دولت هم تصمیم قطعی بر الغاء آن گرفت (صحیح است. احسن است) و آن را الغاء کرد

(صحیح است) و این را لازم بود که بعرض مجلس شورای ملی برسانم (صحیح است) احسنت - خوب کاری کردید) و اطلاع رسمی بدم .

(قس - همه تصدیق میکنند الفاء آن را) (صحیح است) رئیس - آقای اسفندیاری

حاج میرزا حسن خان اسفندیاری - البته همه آقایان مستحضرنند که در سنه ۱۳۱۹ امتیاز نفت جنوب بداری داده شد که حالا ۳۲ سال تقریباً از اجرای این امتیاز میگذرد بنده در اینجا البته نمی خواهم تنقیدی از سابقین کرده باشم یا خوش آمدی از حاضرین گفته باشم بجهت اینکه هم پادشاه هم هیئت دولت و هم مجلس شورای ملی همه ضابط حقیقت هستند نه مایل و طالب غیر آن (صحیح است) ولی این فقره را هم نباید نگفته گذاشت که اگر این امتیاز امروز و در این عصر داده میشد با آن ملاحظت و توجهاتی که اولیای دولت در رعایت جزئیات کار و مصالح مملکت دارند طوری تنظیم می شد که البته برضایت عموم واقع میشد ولی همان طوری که آقای وزیر مالیه فرمودند وضع عملیات ۳۲ سال قبل را به حال نمیتود قیاس کرد و ترتیباتی که در آن موقع کار را به آن ترتیبات اقدام میکردند بوضع و طرز حاضر نمیتوان مطابقه و مقایسه کرد (صحیح است) و با همین تفصیلات در همین امتیاز نامه هم بعد از آنکه بجرایان افتاد از چندی بعد کم کم دولت متوجه این شد که بعضی نواقص در این امتیاز نامه هست و با کمیانی کم و بیش مشغول مذاکره شد حتی از ۱۲ سال پیش باین طرف چندین مرتبه مذاکراتی بمیان آمد ولی متأسفانه به نتیجه مطلوبه منتهی نشد بعد از آنکه البته اینطور پیش آمد و مردم دیدند که بواسطه عظمت این منابع نفتی ما و بواسطه اینکه روز بروز نفت در اقتصادیات دنیا بک نمایش مخصوصی دارد پیدا می کند البته مردم متاثر بودند از این که حقوق دولت در این امتیاز نامه رعایت نشده است (صحیح است) و آن حقی که دولت با همتی از این منبع بزرگ عایدی و ثروت مملکت خودش ببرد و استفاده کند

این تأمین نشده و این فایده باو نمیرسد ولی کاملاً این فقره را میدانستند که دولت حاضر با آن مراقبتی که در جزئیات امر دارند این مسئله را البته قابل توجه دانسته اند و اقداماتی که لازم است میکنند چنانچه از چهار سال پیشتر باز در اینخصوص مخصوصاً میدانید داخل در مذاکرات شدند ولی مخصوصاً ملت و مردم هم از این مسئله کمال تکرانی را داشتند و مایل بودند که هر چه زودتر دولت تصمیم خودشان را در این باب علنی بفرمایند چنانچه در خود مجلس هم که البته نماینده افکار عموم هستند نماینده ملت هستند مکرر چندین مرتبه مذاکراتی شد و در روزهاجات هم که آنها هم مترجم نیات و احساسات مردمند در اوقات مختلفه در این باب مقالاتی نوشته و تذکراتی داده شد ولی ضمناً همه میدانستند که دولت متوجه مسئله هست تا اینکه بعد از مراجعت موکب همایونی روز نامه ایران بک مرده بمردم طبع و نشر کرد البته این مسئله در افکار عامه بک هیجان مخصوصی پیدا کرد و همه منتظر شدند که نتیجه اقدام را ببینند چیست تا پریروز در جراید متن مراسله وزارت مالیه را همگی خواندند و حقیقتاً این شادمانی و تبسطنی که پیدا شد قابل هیچ مقایسه با هیچ مسرت و شادمانی نمیتواند باشد (صحیح است) این بود که با بک هیجانی و با بک استقبالی این مسئله را همه تلقی کردند و اما در اینجا البته بایستی بعقیده بنده بگویند که این امتیاز با همین حال حاضری که هست در عیب پیدا کرده بود یکی خود این امتیاز در آن موقع البته با آن وضعی که فرمودند و با وضعیات آن موقع تنظیم شده بود یکی دیگر هم بایستی انصاف داد که در جریان عملیات اجرای این امتیاز رعایت همین امتیاز هم بهمین قدر نشده است (صحیح است) ملاحظه فرمودند که این امتیاز سه مسئله دارد که کمال اهمیت را بعقیده ما داشت یکی مسئله حقوق دولت است از بابت کمیانی اصلی و کمیانیهای فرعی و دیگر طرز معامله کمیسر دولت در این امتیاز و رسوم طرز استخدام مستخدمین که بایستی برای کمیانی استخدام شود و در همه

این سه فقره بطوریکه ملاحظه فرموده اید مدلول خود امتیاز هم اجرا نشده است (صحیح است) و البته بنده ناچارم این را بگویم که سهل انگاری و غفلت از رعایت این مواد ضررش بیشتر از ضرر خود امتیاز بود بجهت اینکه امتیاز خودش البته بک قدری ناقص بود ولی این رعایت ها هم که نشد البته آن ضرر را تکمیل نکرد (کازرونی - بخودی خود ملغی بود) این بود که دولت و مردم با کمال مسرت این مسئله را تلقی کردند و امروز هم که حضرات آقایان وزراء و آقای وزیر مالیه اظهاراتی فرمودند و رسماً بمجلس اطلاع دادند این شادمانی و این مسرت تکمیل شد (صحیح است) ولیکن در اینجا بنده بایستی این را بگویم بنده خودم یعنی بنده تصور میکنم که این شادمانی مردم از بابت این نیست که الفاء امتیاز داری شده است بلکه از بابت این است که مردم میبینند که در تمام جزئیات مسائل با بک دقت و با بک مراقبتی دولت توجه دارد باستیفای حقوق مملکت و سهل انگاری نمیکند (صحیح است) این اصل هم از برای مملکت و هم برای مردم کمال مسرت و کمال شادمانی و امید واری را می آورد و همان طوری که آقای وزیر مالیه فرمودند حق گذاری دولت در جای خودش همیشه مرعی بوده است و واقعاً در تمام کارها با کمال مدت و رزانت اقدام کرده اند و در این کارها هم همین مذاکرات چهار ساله حاکی بر این است که آنچه که وظیفه خودشان است کوتاهی فرموده اند باز هم در اینجا حقی گذاشتند که اگر چنانچه فلان کمیانی پیشنهادی مطابق حقوق و مصالح مملکت کرد (کازرونی - البته احوق تقدم دارد) البته آن پیشنهاد را قابل توجه قرار خواهیم داد و اگر کوتاهی بیاید دیگر البته کله ارد دولت ایران نخواهد داشت دولت مکلف است که وظیفه خودش را در موقع خودش اجرا کند (صحیح است)

رئیس - آقای فهیمی

فهیمی - تصمیمات دولت و بیاناتی که آقای وزیر مالیه بیان فرمودند و شرحی را که آقای اسفندیاری اظهار فرمودند عین مقصود و منظور عموم ملت است (صحیح است) این موضوع چندین سال است که یکی

از ایده آل های ملت ایران حساب میشود نهایت در ایام گذشته رسیدن بکوچکترین مقصودی برای مردم خیلی اشکال داشت و حرف نمیزدند این ایام خوشبختانه در تحت توجهات اعلیحضرت همایونی بزرگترین آمال و مقصود ما همیشه عملی است و بسهولت میتوان نایل شد این است که در این چند سال متدرجاً مذاکرات و نیات خود را در این امر اظهار کردند و مشاهده شد چند شب قبل که ابتداء روزنامه اطلاعات بطور فوق العاده این خبر را با اطلاع عامه رساند در حقیقت بک وجد و سرور فوق العاده در عموم مشاهده و پیدا شد که بآرزوی درینه خودشان رسیده اند مردم هم چیز فوق العاده نمیخواستند در این مدت می گفتند باید آن حق مسلم خودمان را کاملاً مطالبه کنیم و بخواییم بنده گمان میکنم خود کمیانی نفت جنوب هم منکر نباشد که در موقع انعقاد این امتیاز نامه عدم اطلاع ب عدم توجه اولیای امور وقت از یکطرف و معلوم نبودن اهمیت نفت در دنیا مثل امروز از طرف دیگر طوری پیش آمد که این امتیاز بوضع دولت ایران بسته نشد عدم اطلاع اولیای امور را از خود امتیاز نامه بیشتر میشود استنباط کرد زیرا آقایان ملاحظه فرموده اند در یکی از مواد قیسه شده است سالی دو هزار تومان که از قیسه ایات اراضی نفع داده میشد این را کمیانی بدهد برای بک امتیاز که سالی صدها میلیون داد و ستد و عایدی دارد سالی دو هزار تومان چه اهمیتی داشت این مطلب معلوم میکند که آن ها انتظار فایده از این کار نداشتند سهل است میترسیدند که دو هزار تومان هم از دستشان برود که این احتیاط را هم پیش بینی کرده اند خوب حالا اگر در بک روزی بک کسی آمد در بک خانه نشست و اجازه کرد و بعد بواسطه بوائش خواست حقوق موجر را ازین ببرد و همه جور ضرر بزند آیا موجر نباید حرف بزند البته باید در مقام استیفای حقوق خودشان برسیند امروز بحمد الله وضعیات مملکت ایران نسبت بسابق تفاوت های خیلی فاحشی کرده است مردم ایران نسبت به قبل از مشروطه کاملاً به حقوق خودشان پی برده اند و می بینند که در سال مبالغ کلی از دست آنها میبرود ملاحظه میفرمائید همانطوری که

آقای اسفندیاری اینجا اشاره فرمودند مطابق متن کنترات هم با ما عمل نمیشود هشتصد هزار نصد هزار ایره بدوات انگلیس مالیات میدهند و بی حقوق مالکیت خود ایران سیصد هزار ایره آخر این در کدام قانون است!! منحصر باین هم نیست علاوه بر این مالیاتی که قبلاً میدهند بعد هم که دیو بداند را برای صاحبان سهام معین میلانند از سهام مجدد با یک صدی ۲۵ مالیات سر میشود در حقیقت ما دلال مظالم هستیم و عواید خودمان از دارائی خودمان کمک بخارج میدهم البته آنها خرج دارند ولی ما هم خرج داریم سرمایه ما کمک و سوزنیت برای دیگران است باید باشد حالا هم همینطور که دولت در نظر گرفته و همینطور که فکر عمومی متوجه است در مقام ضمیمه و مناقشه با امپراتریستیم ما در مقام عطا حق خودمان هستیم البته هر کس بخواهد بیشتر مدافع ما موقت باشد ما هم در مقام همراهِ هستیم و در شرایط مساوی البته ما امپراتریست یعنی دولت ایران و حق نماند بدهیم اما اگر ما باید بوفع داشته باشیم که از مدافع حقیقی خودمان و از حق مسلم خودمان صرف نظر کنیم و اینک که در نتیجه ما میشود و اینک که از حق ما بیشتر در بر داشته اند ما در عرجه ای مدافع خودمان قرار میدهند معین است خوب متصور شدیم و باید متفکر شویم که عیب و ایراد که در چه وقت صحیح بود که ما نشود و ما هم تا منوال این مشورت در عین حفظ و نگهداری حقوق خودمان خود میگردیم و در ضمن کنترات خودمان از دولت در مقابل این اقدام و تصمیمی که فرموده اند انتظار داریم اثر تعقیب و تکمیل بکنند عملیات خودشان را از عاقلان باشند که مجلس شورای ملی و افراد ملت هم با آنها کاملاً موافقت و همراهی خواهند کرد که انشاء الله موفقیت کامل حاصل شود

رئیس - آقای دشتی

دشتی - بنده وقتی که اجازه گرفتم صدقه این بود که از هیئت دولت تشکر کنم و دولت را بابت اقدام و نظرها که انجام داده اند بستمیم و اینها هم عرض کنم که این

تشکر بنده تشکر از جانب خودم نیست بنده معتقدم که دولت در این اقدام خودش فقط مظهر اراده ملت بوده است مظهر افکار جامعه بوده است بنده روز دو شبه رفته بودم خیاطی برای امتحان لباس خودم خیاط من بمن تبریک گفت بنده خیال کرده بمناسبت عید مهمت تبریک گفت گفتم عید دیروز بود گفت خیر از برای الغاء امتیاز نامه داری تبریک میگویم در این ضمن که لباس را امتحان می کردم چندین نفر اشخاص مختلفه و متفرقه آمدند و همه بهم تبریک تبریک می گفتند و بابت صورت باشی از این اقدام دولت صحبت میکردند واقعاً مثل این که یک عیدی است بنده شرف و وجد عمومی که از الغاء امتیاز نامه داری در افراد مردم دیده حتی در وقت الغاء کابینتولاسیون (صحیح است) در صورتیکه آه بان میدانند الغاء کابینتولاسیون یکی از مهم ترین اقدامات دولت بوده است (صحیح است) کمک از بی خیانت سیاسی مملکت کرده است و وجود این مردم نیست به الغاء امتیاز نامه داری بیشتر اظهار وجد و شرف میکردند و بنده واقعاً متحیر شده که علت این چیست بعد بنظر خودم اینطور رسید که عملیات کپیانی نفت جنوب در مقابل دولت و ملت بدرجه ای بد بوده است که افرت عمومی نسبت به خودش در این مدت جلب کرده است ملاحظه فرمائید که استناد بیک ورق پاره که جهات دیوان دوستی آن را اعطا کرده بود یک شراکتی در سال ۱۶ دولتی از این مملکت می برد آن وقت برای دادن می شدند که اینرا کم بکنند اگر یک روزی حقیقه محاسبین زبردست بخواهند حساب کپیانی را رسیدگی بکنند آنوقت خواهید دید که بشما صدی در ۱۰۰ صد در ۲۰۰ ضرر وارد آمده است (صحیح است) یک شرکتی که یک امتیازی گرفته است ترتیب امتیاز گرفتن آن وقت هم معلوم بوده است در برابر سلطنت و درات بمنتهی درجه بی اطلاع و جاهل و بی بصیرت بودند و نمونه بی اطلاعیشان همین نکته بود که آقای فهیمی هم تذکر

دادند و خیلی خوب نکته بود که گفتند وقتیکه کپیانی امتیاز نفت را گرفت قرار گذاشتند که هر سال دو هزار توفان بدوات بدهند از بابت پول مالیاتی که سابقاً راجع به نفت اهالی بدوات میدادند تا این اندازه دولت بی اطلاع بوده است و آمده اند این امتیاز را باین صورت از دولت گرفته اند آنوقت برای دادن صدی شانزده انواع فرمالیته بازی را در می آورند و انواع مخارج تراشی را می کنند برای اینکه حقوق دولت ایران را کم ملاحظه فرمائید در سال گذشته از یک میلیون و دویست هزار لیره بدیصد هزار لیره نازل دادند این یکی از عملیات کپیانی است در مقابل دولت ما در مقابل مردم در مقابل مردم هم انواع تعدیات را کرده اند کسانی که در خوزستان بوده اند و اینجا سفر کرده اند بسیار خیلی خوب می بینند بفرمائید که کپیانی مردم چه جور رفتار می کنند مثلاً اگر از دادن دستور می رسید بامپراتری که یک فدری سرفه جوانی در مخارج بکنند اسلاف صله کپیانی هر چه عیاجات بود میروند میگرد مستخدمین انگلیسی سه هزار تومان و هزار تومان ده هزار تومان حقوق میگردند دست به ترکیب آن ها نمی زدند اما صدتومانی را می زدند هشتاد تومان می زدند نومان را می زدند پنجاه تومان همین ترتیب از حقوقشان کم کردند و از این بر دستان علاوه بر اینها اعتراض کرده هر وقت کپیانی میخواست سرفه جوانی از دست اعطاء ایرانی را بیرون بربخت مثلاً برای اجزاء خود در آن لوله میدهند چراغ میدهند یا کنگر از مستخدمین ایرانی که در نفت جنوب بود در چهار سال پیش برای من نقل می کرد از ماهورانی بود که ماهی صد و بیست تومان داشت بهم منزل داده بودند و آب لوله داده بودند گفت من رفتم شکایت کرده چرا آب لوله ما نمیدهد شما بتمام مستخدمین چراغ میدهد آب لوله میدهد چرا بمن نمی دهید گفت شما ایرانیها عادت ندارید آب لوله بخورید شما آب شط را می توانید بخورید این طرز رفتار کپیانی بود با ایرانی ها مثلاً حقوقی که با اجازه میدادند یک تفاوت فاحشی مابین

ایرانی و انگلیسی بود اگر مهندس انگلیسی بود هزار تومان حقوق میدادند اگر همان مهندس عین آن کار را میکرد و ایرانی بود دویست تومان سیصد تومان بیشتر حقوق بهمش نمی دادند این يك قسمت از عملیات کپیانی نفت جنوب بود یکی از آقایان و کلا نوشته است راجع بقیمت نفت که من یادم آمد در پنج سال پیش از این که بخوزستان رفته بوده تمام زارعین یعنی آن کسانی که تهمیه گذاشته بودند شکایت میکردند که قیمت نفت تقریباً دو برابر قیعی است که در عراق میفروشدند مرا میبردند عراق تقریباً نصف قیمت اینجا ارزان تر میفروختند و از این حیث يك اطاعت زیادی بعمران خوزستان وارد آورده بودند عده زیادی ایرانی های دشتی و دشتستان را سیر نقاط هم زردشتی ها آمده بودند اینجا تهمیه نصیب کرده بودند برای زراعت بواسطه همین گران کردن نفت خود تمام تهمیه هاشان را برداشتند و رفتند (کازرونی) نفت در پوشهر دو برابر قیمت طهران است (بقول آقای کازرونی) نفت در پوشهر گران تر از طهران است علاوه بر اینها کپیانی نفت جنوب مستخدمین زیادی از هندوستان ما آورد ایران ملاحظه فرمائید مستخدمین هندی که در عین تکلیفین نبودند حتی سر عمله و منشی را هم از هندوستان می آوردند و بالاخره در سر زمین مجد و افتخار هماغانه شهر در سر زمینی که بدست اسرای رومی سد شادروان بسته اند هندوها بر ما تحکم میکردند یکی از جوانها در روزنامه شفق سرخ راجع باهمیت نفتخانه مقاله نوشته بود که عمق چاههای آنجا چقدر است و از این حیث نفتهایش اهمیت دارد و در آینده يك مسجد سایمان بزرگی خواهد شد این جوان را از اداره بیرون کردند بتهمت اینکه این اسرار اداری را فاش کرده است مقاله که در روزنامه نوشته بود اسرار اداری نبود نوشته بود نفتخانه خیلی مهم است میدانید چرا او را بیرون کردند برای اینکه مبادا بکنفر ایرانی با خارج مربوط باشد بفهمد که نفت اهمیت دارد بدوات و افراد ملت خودش بفهماند که نفت خانه چقدر مهم است

و از این حیث بود که بیشتر از هندوستان عمده‌ها واردند بخوزستان چون هندوها بیشتر تحمل میکردند تحکیمات آنها را. کمپانی نفت جنوب اصلاً کمپانی نبود کمپانی نفت جنوب يك حکومت بود در قلب حکومت ایران کمپانی نفت جنوب درشش سال پیش از این که بنده دهم بپس داشت سوار داشت آدم مسلح داشت علاوه بر اینها اداره دیپلماسی و اداره سیاست داشت که رابطه های سیاسی داشتند با عراق با شیخ خزعل و البته از پنج شش سال پیش طرف که دولت نفوذ خودش را در اقطار مملکت بسط داده است خامه داد این وضعیت (صحیح است) چون خاتمه داده و آنها دیگر نمیتوانستند هر کار که دلشان میخواست بکنند در دو سه سال پیش از این درست یادم نیست يك عده از عملیات ایرانی تقاضای اضافه حقوق کرده بودند البته از یاد حقوق هم چیزی نبود مثلاً ده تومانی را بازده تومانی میخواستند بکنند برای اینکه اینها را ابداعات نکنند متهمشان کردند به بلشویکی و بالاخره متوسل شدند بحکومت خوزستان حکومت خوزستان هم از برای اینکه بهانه اینها را رفع کند و درب دهان اینها را ببندد مجبور شد تقریباً دو سست سصد نفر را تبعید کرد مردم را از خانه و لانه شان بیرون کردند بنده خود کسانی را دیده ام که چشمشان ناقص شده پانزده سال ده سال دوازده سال در کمپانی نفت جنوب خدمت کرده بودند معذالك اینها را بیرون کرده و یکشاهی مدد معاش به آنها نداده اند در صورتی که اگر در حساب کمپانی ببیند مبالغ زبده مدد معاش برای اجزای خودشان منظور کرده بودند ولی نسبت با برائیها اینطور رفتار میکردند. کمپانی نفت جنوب تنها يك کمپانی ساده نبود کمپانی در کمپانی بود از سرمایه ما با کمپانی های دیگر شرکت میکرد با چندین کمپانیهای حمل و نقل و استخراج نفت شرکت میکرد ولیکن از منافع آنها بماهیچ نمیداد این هم يك قسمت بی اعتمادیها بود که کمپانی می کرد.

آقایان بخاطر دارند در سه ماه قبل بنده يك سؤالی از

ملت ایران قادر بهیچ حرکت نبود و برای هیچ يك از اصلاحات خودش قادر بحرکت نبود یعنی با آن قیودیکه در بارهای سابق برای ما گذاشته بودند ماهیچکاری نمی توانستیم بکنیم نه در اقتصاد نه در سیاست نه در اجتماع مردمانی شده بودیم دست بسته مقابل اراده و مطامع خارجیها - مردم این مسئله را احساس کردند نهضت مشروطیت ایران شد نهضت مشروطه عبارت از يك طبقه و يك سرکشی بود بر ضد اوضاع خراب دربار سابق البته خیلی از آقایانی که اینجا هستند از کسانی بودند که جزء آزادخواهان و مشروطه طلبهای بیست و شش سال قبل هستند. آقایان میدانند که در آن وقت يك سلسله اعمال را دید آلهائی در قلوب مردم بود در موقعی که رژیم تغییر کرد و مشروطیت شد مردم يك سلسله اید آلهائی داشتند که عبارت بود از ملتی کردن و لغو کردن تمام آن چیزهایی که جلو ترقیات ملت بسته بودند (افسر - هشتاد و سه امتیاز بود که لغوش را میخواستیم) بلی يك قسمت کارهای منفی بود یعنی لغو شدن بعضی چیزها يك قسمت هم چیزهای مثبت بود که دلشان میخواست اینها بشود.

متأسفانه در اوایل تغییر رژیم يك قسمت بواسطه اوضاع سیاست بین المللی آنوقت و يك قسمت هم بواسطه ضعف روح زمامداران ایران این آمال ملی صورت تحقق پیدا نکرد ولی این را هم عرض میکنم که در عین حال که تحقق پیدا نکرد روز بروز این آمال شدیدتر میشد - از ابتدای مشروطیت تا سوم حوت ۱۲۹۹ روز بروز این آمال شدیدتر میشد تا کودتای ۹۹ ما از آن روز دارای يك حکومت فعال وطنپرست رشیدی شدیم که این آمال ملی را يك بيك شروع بتحقق داد یعنی اعم از قسمت منفی و قسمت مثبت. حکومت بعد از ۲۹۹ شروع بکار کرد و البته بنده لازم نیست دیگر شرح بدهم همه آقایان درست بطور تفصیل میدانند از قبیل الغاء کابینه لاسیون تعرفه مستقل گمرکی یا ایجاد قشون با طرق شوسه یا راه آهن یا بانك ملی یا الغای اسکناسهای بانك شاهنشاهی بالاخره

اینها همه جزو ایدآلهای ملت ایران بود و امروز رسیده است بالغای امتیاز نامه داری. بنده از طرف عموم ملت ایران این رشادت فکری را تهنیت میکشیم. (صحیح است) برای يك ملتی که موارث بدگذشته دست و پای او را بسته است اول درجه يك حکومتی لازم است که آن حکومت رشید و شجاع و قوی باشد و بالاخره میباید را از دائره که گذشتگان برایش کشیده اند بیرون بگذارد و بالاخره اگر ما میخواستیم همان کاری را که در بار سابق کرده بود قبول کنیم اگر ما میخواستیم همان اوضاعی را که قبل از مشروطیت موجود بود آنها را تصدیق کنیم و مشروع بدانیم ما يك قدمه نمی توانستیم جلو برویم میبایستی تمام آنها را نسخ و لغو کنیم و هر يك از آنها که برخلاف مصالح مملکت است باید لغو کنیم برای اینکه نمیشود يك ملتی را محکوم بمرک کرد (صحیح است) يك ملتی که میخواهد آزاد باشد باید هر چیزی که برضد منافع و مصالح او باشد از بین ببرد و این کار را تنها ما نکردیم همه حکومت های انقلابی دنیا این کار را کرده اند هر حکومت انقلابی که روی کار آمد اول کارش این بود که نسخ کرده تمام مقرراتی را که حکومت قبل قرار گذاشته است. تمام آنها را نسخ کرده آنوقت بعدش مطابق مصالح خودش و مطابق تراضی طرفین يك ترتیب جدیدی درست کرد پس بنا بر این بنده ثاباً تبریک میکنم بدولت در این رشادت و شجاعتی که در کارها ابراز کرده باین اندازه وطن پرستی و دقتی که در کارهای مملکتی دارد (صحیح است)

رئیس - عده زیادی از آقایان برای ابراز احساسات مسرت آمیز خودشان اجازه خواسته اند حق هم دارند - موفقتهای ملی شایسته شادمانی و پیشرفتهای اجتماعی در خور مسرت و خشنودی است (صحیح است) این کامکارها و موفقیتها آقایان را به نشاط و هیجان آورده است (صحیح است) و همه میل دارند که احساسات خودشان را ابراز و اظهار کنند (صحیح است) و از موجود و مسبب این خوش بختیها یعنی دولت اعلیحضرت بهلولی

حق شناسی و سپاس گذاری نمایند (صحیح است - صحیح است) ولی بنظر بنده بهترین طرز و نیکوترین رویه برای فهماندن این مقصود چنانکه آقایان ما بلند این است که یکباره و با يك صدا این اقدام پر افتخار را با رأی و تصدیق خودشان تأیید فرمایند و از این نیکنامی بهره و سهم بگیرند و خوشبختانه آقای رهنما نموده محترم برای عملی شدن این منظور راهی اندیشیده و پیشنهادی تدارک کرده اند و این است که فرات می شود:

اینجانب پیشنهاد ذیل را تقدیم می دارم

مجلس شورای ملی موافقت خود را با تصویب اخیر دولت راجع به الغای امتیاز نامه داری ایران و اقدام دولت درین موضوع تأیید و تحسین مینماید

رئیس - آقا رهنما

رهنما - بنده این پیشنهاد را که تقدیم کرده سابقه با فکری و نظریات رفقا و همکار همی خود داشتم و میدانستم که مجلس شورای ملی میدارد در این موقع مهم موقمی که ممکن است در مقابل این تصمیم رشیدانه دولت تشبثاتی در خرج مملکت بشود مجلس شورای ملی دوش به دوش با دولت بروند و تکیه باو بدهند و دولت را تکیه گاه خودش فرار بدهد

بنده این پیشنهاد را تقدیم کرده تا در این قسمت هم مشارکت شده باشد ولی يك قسمت نظریاتی است که بنده لازم می دانم عرض کنم برای اینکه در مقابل هر جریان مهم هر منفعت بزرگی که شما برای مملکت خودتان تعیین کنید منفعتی که در سابق دیگران میخواستند ببرند و می بردند بدیهی است که تشبثاتی در اضراف آن نتوانید میکنند و بدیهی است که عمل میکنند اقدام میکنند پرویزکانک و تبلیغ میکنند ما هم ما ایرانیها هم با کسانی که بتوانیم با افکار عمومی تماس پیدا کنیم بیستی چه قبل و چه بعد از آنها حرف بزنیم و از منطق و دلیل و تصمیمی که گرفته ایم مدافعه کنیم. آقای وزیر مالیه بیاناتی فرمودند خیلی مفید که البته تأیید کننده اظهارات

در پرداخت قسمت حقوق ما یعنی قسمت شانزده درصد شاید يك وضعیتی ایجاد شد که دائم بضرر ما بود و جای تردید نبود که یکی از خود انگلیسها که رفته است و رسیدگی کرده است (ارمیتاژ اسمیت) راپورتی داده است که در آنجا تخلفات کمپانی را بیان و پس از آن در نتیجه رسیدگی حساب هشتصد هزار لیره از آنها پس گرفت شرح داده است پس از نقطه نظر سیاست و اقتصاد برای يك طرف اینقدر اهمیت داشت و برای ما آقدر کوچک بود - از نفت ما يك شرکتی تأسیس شد شرکتها دامنه اش توسعه پیدا کرد در این شرکتها مطابق امتیاز نامه ما هم حق داشتیم و باید بما از عوائد شرکتها فرعی سهم میدادند و ندادند يك مدتی ندادند بچه عنوان بود: بعنوان اینکه این شرکتها متعلق بما نیست تا این که بالاخره وزارت مالیه در تریخیهای قبل دقت و ولغدامانی در اطراف قضیه کرد و رفتند و در حدود هشتصد هزار یا يك میلیون لیره بوسیله رسیدگی حساب پس گرفتند یعنی ثابت شد و حقی را که بما نداده بودند پس گرفتند این تخلفات که دامنه اش خیلی وسیع است باعث شد که دولت ایران تصمیم خود را گرفت تخلفات کمپانی را نمیخواهم حالا آن قسمت هائی را که خود آقایان نمایندگمان گفتند بنده هم حالا بعضی از آنها را بیان کنم از آن جمله کار خانه تصفیه در لند داری یکی از پددر انگلستان تهیه کرده و دستگاه عظیمی بر پا داشتند و تصفیه میکنند البته آقایان میدانند که اگر کارخانه تصفیه در ایران تهیه می شد چقدر کمک به ایدات این مملکت میکرد چه بمملجات و کارگرهای ایرانی و چه از حیث آمدن سرمایه های مهم بایران و چه از این حیث که بعد از انقضاء مدت امتیاز مطابق امتیاز نامه تمام آن کارخانجات و مؤسسات و نسابها مال دولت ایران می شود ولی اگر این کارخانه را در محل دیگر تأسیس کنند و در جای دیگر تصفیه کنند طبیعی است معامله عملاً ایرانی و نه کارگر کارگر ایرانی خواهد بود و نه سرمایه بایران خواهد آمد و نه پس از انقضای مدت امتیاز نامه آن تأسیسات مال ایران خواهد شد بلکه برای خودشان خواهد ماند. کارخانه تصفیه را در یکی از بنادر انگلستان تأسیس کردند که الان

يك شهری شده و کارخانه تصفیه رفته آنجا و مشغول است و از طرف دیگر همانطوری که نماینده محترم گفتند شروع به تبعیض بین عملجات شد. در قسمت های دیگر نیز تخلفاتی کردند مثلاً یکی از آنها در کمی استخراج در ایران و زیادی استخراج در جاهای دیگر بود در و تروئالا که در آنجا هم کمپانی معادن نفت دارد و در آنجا شعب دارد و امتیاز از امریکا گرفته است در سال گذشته مطابق احصائیه درجه استخراج آنجا را بدرجه سوم رسانیدند و ۱۷ میلیون تن نفت از آنجا استخراج کردند در صورتیکه در سه سال قبل در درجه هفتم و هشتم بود و وی مال ایران آمده است پائین برای چه این کار میکند برای اینکه در رأس مدت امریکائی ها چون خیلی باهوش هستند ممکن است امتیازاتش را پس بگیرند این است که کمپانی میکوشد که هر چه بیشتر میتواند از آنجا استخراج کند ولی در اینجا بخیال خود این تشویش را نداشت و میزانت استخراج را پائین آورد و فعلاً بظوریکه آقایان مسبق هستند از پنجاه چاه فقط دو نقطه کار میکند و بقیه بچال خود مانده است البته این کمی استخراج در عوانند ما و برای کارگرهای ما و همچنین در محصول ما خیلی فرق میکنند اگر میگویند بازار قیمت را پائین می آورد چطور این تأثیر در معادن نفت و تروئالا نبوده است و در آن جا زیاد عمل کرده است ولی در اینجا نکرده است در صورتی که از این قبیل مسائل خیلی زیاد است. در خاتمه بنده بکمرضی میخواهم بکنم در هر قرار دادی اگر حق و عدالت حکمفرما نباشد و منظور نشود آن قرار داد قابل بقا و دوام نیست و قابل زوال است (نایندگان - صحیح است) هیچ ضامن و مدافعی از قرار داد و از اصولی که بین دو مؤسسه یا دو نفر هست بهتر از حق و عدالت نیست (صحیح است) حق و عدالت حفظ میکند يك قرار دادی را در صورتی که بی حقی و بی انصافی آن قرار داد را از میان میبرد (صحیح است) امورد دنیا در مقابل چشم ما است میبینیم وضعیت اروپا را خیلی از قرارداد هائی که دول نشستند و امضا کردند همینکه از عدالت و حق خارج شدند و تخلف کردند بعد نشستند و لغو کردند عدم مراعات حقایق و عدالت تخلف می آورد (صحیح است) تخلف هم غیر قابل دوام است.

بنابر این دولت ایران بایدک منطقه‌های قوی و زیادی با دلائل متعدده با دیدن هزاران تخلفات از این کمپانی که در هر يك از آنها به ما حق می داد که بنشینند و روشن کنند و حاضر نشدند این بود که دولت آمد و الغاء کرد و حق خودش را حفظ کرد و گرفت حالا اگر کمپانی با سایر کمپانی ها می خواهند بیابند و پیشنهادات خودشان را هر کدام بدهند هر کدام بصرفه دولت نزدیک بود قبول کنند. بنده تقاضا دارم از مجلس که این پیشنهاد بنده را هم منظور آقا بنمایندگان قبول کنند برای هم فکری با دولت و تقاضا هم میکنم باورقه رأی بدهند.

رئیس - بنی همینطور هم تقاضا شده است که رأی باورقه گرفته شود و علاوه برای اینکه این پیشنهاد نامی پارلمانی داشته باشد در ضمن آن را برای اعتماد بدولت هم تغییر میکنیم. (اخذ و استخراج آراء بعمل آمد ۸۷ ورقه سفید تعداد شد) رئیس - عده حاضر در موقع اعلام رأی ۸۸ نفر بترافق آراء تصویب شد.

[۳ - طرح و تصویب اعتبار راه شمشک]

رئیس - آقای رئیس الوزراء فرمایشی دارند: رئیس الوزراء (آقای هدایت) - بنده تقاضا می کنم که نسبت با اهمیت لایحه شمشک را در دستور مقدم بدارند رئیس - اشکالی نیست. راپرت کمیسیون بودجه قرائت میشود: خیر کمسیون

کمیسیون بودجه لایحه نمره ۳۰۷۵۵ پیشنهادی وزارت طرق را جمعاً اجازه اعتبار يك ملیون و دوست هزار ریال از محل عایدات قند و شکر برای مخارج ساختمان راه شمشک

را با حضور آقای معاون وزارت طرق مطرح و تحت شور قرار داده بالاخره با اعتبار مزبور موافقت و اینک عین ماده پیشنهادی دولت را برای تصویب مجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

رئیس - عین ماده واحده پیشنهادی دولت قرائت میشود:

ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است برای تکمیل ساختمان راه شمشک یکمیلیون و دوست هزار (۱۲۰۰۰۰۰) ریال از عایدات انحصار قند و شکر و چای علاوه بر اعتباراتی که بموجب قانون ۲۰ مرداد ۱۳۰۷ و ۱۰ تیرماه ۱۳۰۹ تصویب شده است بپردازد.

رئیس - ماده واحده مطرح است. آقای مؤید احمدی مؤید احمدی - بنده فقط يك سوالی میخواستم بکنم

راجع باین موضوع بود که البته قانونی که برای انحصار قند و چای و شکر یعنی برای انحصاری که آن کمرك می گیرند مطابق آن قانون این پول برای راه آهن است مخصوصاً در قانون تصریح شده است که این عایدات در کمرك از قند و چای و شکر گرفته شود و صرف راه آهن بشود این در قانونش تصریح است حالا میتوانیم از آن اعتبار برداریم و صرف راه شمشک بکنیم این را میخواستم توضیح بفرمایند

دکتر ظاهری (مخبر کمیسیون بودجه) - چنانچه فرمودند وجوهی که از انحصار قند و شکر حاصل میشود منحصرأ بایستی بمصرف راه آهن برسد و تسطیح راه شمشک برای تهیه ذغال برای راه آهن است از این نقطه نظر است که

دوره هشتم تقنینیه

مذاکرات مجلس

از اعتبار انحصار قند و شکر برداشته میشود. رئیس - آقایانیکه با ماده واحده موافقت دارند دورقه سفید خواهند داد.

(اخذ و شماره آراء بعمل آمده هفتاد ورقه سفید تعداد شد) رئیس - عده حاضر در موقع اعلام رأی ۸۲ نفر به اکثریت ۷۰ رأی تصویب شد.

[۴ - بقیه شور اول لایحه تذکره]

رئیس - آقای وزیر داخله فرمایشی دارید: وزیر داخله (آقای منصور) - اگر فرصتی باشد بقیه شور اول لایحه تذکره مطرح بشود.

رئیس - آقای عراقی عراقی - گرچه مجلس هفته يك روز تشکیل میشود و این نه از بابت این است که هفته يك روز بیشتر کار میکنیم

برای این است که کارها در فرا کمیسیون در کمیسیونها ترتیب داده میشود و بعد در یکروز در مجلس مطرح میشود و امروز هم در اطراف این تصمیم مهم و همینطور نسبت بيك لایحه صحبت شده و رای داده ایم حالا هم ظهر است اگر آقایان موافقت بفرمایند بقیه شور این لایحه بمعاند برای جلسه بعد

رئیس - عرض کنم اولاً بنده يك طرز فکری دارم آنرا عرض کنم بنظر بنده سیاستگذاری و حقیقتی در مقابل هر وضعیتی این است که انسان بیشتر کار کند (صحیح است) و بنده با آقا موافقم که میانبستی رعایت قیمت و عظمت اینکار بشود ولی طرز تعبیر بنده را اگر قبول بفرمائید بنظر بنده حق شناسی و اظهار تعابیل بيك وضعیت این است که انسان کار آن وضعیت را تهیه بکند حالا هم اگر آقایان با بنده موافقت بفرمایند بنده در چند دقیقه چند تا ماده را مطرح میکنم و جلسه را ختم میکنم

خبر کمیسیون داخله راجع به تذکره مطرح است. ماده ۲۰ قرائت میشود:

ماده ۲۰ - صدور ویزای سیاسی با مقامات ذیل است:

- ۱ - در پایتخت با وزارت امور خارجه
۲ - در ایالات و ولایات با ولات و حکام
۳ - در ممالک خارجه با نمایندگان سیاسی دولت شاهنشاهی یا ژنرال قونسولگری ها و قونسولگریها نیکه از طرف وزارت امور خارجه اجازه مخصوصی داشته باشند

رئیس - ماده ۲۱ قرائت میشود

ماده ۲۱ - بمأمورین دولت و خانواده آنها (زوج و اولادیکه در تحت کفالت پدر باشند) خارج از طبقات مذکوره در ماده ۱۹ برای عزیمت بمحل مأموریت تذکره مخصوصی که موسوم بمذکره مأموریت است داده میشود و مأموریت آنها در تذکره مزبور قید میگردد

رئیس - ماده ۲۲ قرائت میشود

ماده ۲۲ - تذکره مأموریت در ایران از طرف مقامات صلاحیت داریکه بموجب نظامنامه معین میشود بمعرفی و تقاضای وزارتخانه با اداره مربوطه صادر میشود و در خارجه صدور آن بمأمورین سیاسی و با قسولهای رسمی پس از ارائه سندی که دلیل بر مأموریت از طرف دولت باشد خواهد بود.

رئیس - ماده ۲۳ قرائت میشود:

فصل ششم - تقنین تذکره

ماده ۲۳ - تقنین و رسیدگی تذکره مسافرتی اعم از اتباع داخله و خارجه در موقع ورود و خروج از سرحد

- اسامی رأی دهندگان - آقایان: ایقوی - مقدمه - درونی - طهران - ایزدی - احتشام زاده - ارکانی - طهرانی میرزا محمد تقی طباطبائی - اقبال - بهبهانی - محمد علی میرزا دولتشاهی - هزارجرایی - دکتر ظاهری - وهاب زاده - طباطبائی دنیا کازرونی - طباطبائی دنیا - کبیر و شاهرخ - دکتر سیمی - محمد علی میرزا دولتشاهی - دکتر ضیائی - بهبهانی - فتحعلیخان بختیار ظهراچی - مولوی - دبیر سهرابی - امیر کبیر - ارکانی - حاج حسین آقا مهدوی - مؤید احمدی - مخبر فرهمند - وهاب زاده - شریفی - احتشام زاده - فهیمی - دشتی - مقدم - وثوق - اقبال - هزارجرایی - حیدری - دبستانی - ظاهری - ملک مدنی - حاج میرزا حبیب الله امین دادور - مسعودی - خواجوی - امیر ابراهیمی - دکتر احتشام - حاج میرزا حسین خان قاضی - لاریجانی - حاج میرزا احتشام اسفندیاری فاضلی - معیض - رهنا - عراقی - روحی - حکمت - دکتر اتمان - دکتر ملک زاده - میرزا محمد حسین نواب - جایجی - اسکندری ابوالحسنخان یزبنا - حاج علی اکبر امین - معتمدی - تربیت - ساگینیان - مصدق جهاشاهی - ملک زاده آملی - مفتی - بنگدار مهدوی - فتوحی - ایزدی - رهبری - امیر حسینخان بختیاری - میرزا اسدالله قبه - طالب خان - امیر دولتشاهی - میرزا بانس پوشه ی - بونس آقا وهاب زاده - علیخان اعظم زنگنه - اسر - میرزا محمد تقی طباطبائی.

با رعایت مقررات این قانون و قانون ورود و خروج و اقامت اتباع خارجه مصوب ۱۹ اردیبهشت ۱۳۱۰ و نظامنامه های مربوطه برعهده مأمورین گمرک سرحدات است.

رئیس - ماده بیست و چهارم قرائت میشود:

فصل هفتم - قیمت تذکره

ماده ۲۴ - قیمت تذکره و شهادت نامه ها بقرار ذیل است:

۱ - قیمت صدور تذکره یکصد ریال و اعتبار آن بعد از سال اول تا چهار سال دیگر در داخله هر سالی در ازاء پنجاه ریال و در خارجه بحالاً تمدید میشود.

۲ - قیمت تذکره قرائت سرحدی:

یکساله - بیست و پنج ریال

ششماهه - پانزده ریال

سه ماهه - ده ریال

۳ - قیمت صدور تذکره مخصوص ایرانیان بی ضاعت معقیمین خارجه پنج ریال و تمدید آن تا چهار سال مجانی است.

۴ - شهادتنامه طفل و شهادتنامه موفقی ده ریال

۵ - تذکره سیاسی و تذکره مأموریت - مجانی

۶ - تذکره محصلی و شهادتنامه محصلی - مجانی

رئیس - آقای طهرانچی

طهرانچی - بند در این قسمت قیمت تذکره بطوری

که در این ماده ذکر شده ده تومان است برای هر فرد و سابق بر این درجه بندی شده بود درجه اول و دوم و سوم داشت بنظر بنده همین ترتیب سابق که معمول بود بهتر است بجز اگر همان درجه اول ده تومان باشد اشکالی ندارد و بواسطه تنزل قرآن است پیدا شده ولی اگر بند باشد که همه درجات را ده تومان قرار بدهیم این یک فشاری است به طبقه دوم و سوم که اینها موقعی که میخواهند مسافرتی نکنند در زحمت خواهند بود و نمیتوانند همردیف درجه اول واقع شوند بنده عقیده ام این است که در این قسمت همان درجه بندی را قائل شوند که درجه سوم افلاز صد ریال کسر شود.

وزیر داخله - همینطور که فرمودند حالا درجه بندی دارد

تذکره چند درجه است و هر درجه یک قیمت دارد ما سعی کردیم در این لایحه ساده تر بکنیم و تمام درجات را یک قیمت کنیم و درجات دیگر را موقوف کنیم الا آن درجه اول تذکره تقریباً پانزده تومان است در صورتیکه حالا آنچه که در قانون نوشته شده است خیلی کمتر از میزان فعلی است و در مقابل خیلی درجات تذکره که الا آن گرفته می شود ماجزو موارد مجانی قرار داده ایم بنابر این آن رعایت تسهیل و مساعدت که ملاک شده است و ساده تر هم هست.

رئیس - آقای کازرونی پیشنهادی کرده اند قرائت میشود پیشنهاد میکنم بعد از کلمه ریال اضافه شود (قره)

رئیس - ماده ۲۵ قرائت میشود

ماده ۲۵ - قیمت ویزای تذکره ها بقرار ذیل است:

۱ - ویزای تذکره های سیاسی کلیتاً و تذکره های مددی در موقع ورود بمقصد یا در موقع مسافرت بین مدائن خارجه و تذکره یا شهادتنامه محصلی و شهادتنامه طفل و تذکره ایرانیان بی ضاعت معقیمین خارجه و تذکره مأموریت مأمورین ایرانی مجانی است.

۲ - ویزای تذکره عادی ایرانیان و تذکره جمعی برای مراجعت بیرون پانزده ریال.

رئیس - ماده ۲۶ قرائت میشود

فصل هشتم - جرائم

ماده ۲۶ - هر ایرانی که بدون تذکره وارد ایران شود بتأدیه قیمت تذکره از درجه که باید دارا باشد بخلافه بانه برابر آن بعنوان جریمه ملزم خواهد بود.

رئیس - ماده ۲۷ قرائت میشود

ماده ۲۷ - هر ایرانی که بدون تذکره از ایران خارج شده باشد بتأدیه قیمت نوع تذکره که باید دارا باشد علاوه بر برابر آن بعنوان جریمه ملزم خواهد بود و در صورت تکرار جرم علاوه بر جزای تمدی از یک ماه تا ششماه نیز محکوم بجزس تأدیه خواهد شد.

مجازات مزبور مانع از این نخواهد بود که اگر مجرم مرتکب جرمهای دیگری شده بمجازات قانونی آن جرمها برسد.

بگمرک هم شکایت کرده است لکن این جریمه چون وارد صندوق شده استردادش خالی از اشکال نیست در هر صورت پانصد ریال جریمه ویزای یک تذکره که مسافرش از عدن مراجعت کرده از او گرفته شده استدعا می کنم این مراحل و این مطالب را رعایت فرمایند.

وزیر داخله - خوب البته مقصود از طرح این قانون و تصویب این قانون این است که اگر یک اشکالی باشد در عمل راجع به صدور تذکره و ویزا رفع شود و بدینوسیله است در حالی که یک مرجعی برای دادن ویزا باشد آنوقت بحثی نیست بر کسی که تذکره اش را ویزا نرسانده است و این را اگر یک قیدی یا یک پیشنهادی لازم باشد فرمائید ما می پذیریم

رئیس - ماده ۳۱ قرائت میشود:

ماده ۳۱ - ایرانیانی که از مناطق سرحدی - بتابخارجه مهاجرت کرده اند از فروردین ۱۳۱۱ تا آخر سال ۱۳۱۲ در موقع مراجعت بایران از جرائم و مجازات های مقرره برای دارا بودن تذکره و ویزا معاف میباشند

رئیس آقای طهرانچی

طهرانچی - این ماده ب این ترتیب از برای وقتی تنظیم شده است که ۲۹ فروردین این قانون میگذاشت حالا ماه نهم سال است و تا آخر سال ۱۳۱۲ کم است و در ماده ۲۹ هم از برای اتباع ایران معقیمین خارجه که بخواهند مسافرت کنند تازه سال هم که بپورند مهلت دارد و این چه در آن موقعی که کمیسیون این قانون را تصویب کرده است در فروردین بوده و تا آخر سال ۱۳۱۲ مهلت معین کرده ولی حالا ماه نهم سال است حالا همان یکسال امتداد پیدا می کند.

کلانی - پیشنهاد فرمائید

احتشامزاده (مخبر کمیسیون داخله) - البته این مسئله در موقعی نوشته شد که معهود بوده است که شور اولش در آن تاریخ تصویب شود و تمام شود ولی حالا که تمام شده است معلوم می شود که این مدت کافی نیست و یک مدت بیشتری برای این کار لازم است بنابر این پیشنهاد فرمائید قبول می شود.

رئیس - ماده ۲۸ قرائت میشود:

ماده ۲۸ - هر ایرانی که در خارجه تذکره خود را مطابق قانون تمدید یا تجدید نکند باید علاوه بر قیمت تذکره در صورت عدم تمدید برای هر سالی ده ریال و در صورت عدم تجدید در سال پنجم از تاریخ صدور تذکره صدی پنجاه آن را بعنوان جریمه تأدیه نماید و در هر حال مجموع ماخذ جرائم مذکوره از دو برابر قیمت اصلی تذکره تجاوز نخواهد نمود.

رئیس - ماده ۲۹ قرائت میشود:

ماده ۲۹ - اتباع ایران معقیمین خارجه که تا تاریخ اجرای این قانون تذکره خود را تجدید نکرده اند در صورتیکه از تاریخ مزبور الی دو سال تقاضای تجدید تذکره نمایند از پرداخت جرائم گذشته معاف میشوند و الا نسبت بصدت گذشته از آن جهت تجدید تذکره جرائم فوق آنها تعلق خواهد گرفت.

بصره - وزارت امور خارجه در موقع ضرورت مجاز است با شرایط مقرر در نظامنامه مسمولین این جرائم را از پرداخت تمام یا قسمتی از وجه جریمه معاف نماید.

رئیس - ماده ۳۰ قرائت میشود:

ماده ۳۰ - هر ایرانی که تذکره خود را بویزاهائی که در ماده ۱۵ این قانون مقرر شده رساند باید نسبت به ویزای مجانی ۵ ریال و نسبت به ویزای غیر مجانی علاوه بر قیمت ویزای آن بعنوان جریمه پرداخت

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - عرض کنم بعضی از تبع خارجه بدارائی تذکره بوده اند و بطرح رفته اند و در مراجعت شاید در تقاضای رفته اند و مراجعت کرده اند که آنچه مأمورین دولت نموده اند پس از مراجعتشان البته از آنها مطالبه ویزا می شود آن نفعی هم که آنها بوده اند مأمور دولت بوده در صورتیکه محقق باشد که بن شخص مسافردر آن محلی که بوده مأمور دولت بوده است آیا باز باید جریمه شود یا خیر بنده اطلاعی دارم در بندرتعین است تقریاً از عدن مراجعت کرده پس از ورودش بهای مطالبه ویزای مراجعت ازش کردند در صورتیکه آنجا مأمورین دولت بوده اند پنجاه تومان از او جریمه گرفته اند

تصمیم قانونی

راجع به تأیید تصمیم دولت در موضوع الغای امتیاز نامه داری

مجلس شورای ملی موافقت خود را با تصمیم اخیر دولت راجع به الغای امتیاز نامه داری ابراز و اقدام دولت را در این موضوع تأیید و تحسین می نماید.
تصمیم فوق در جلسه دهم آذر ماه یکم هزار و سیصد و یازده شمسی بتصویب مجلس شورای ملی رسیده است
رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

قانون

اعتبار اضافی برای تکمیل ساختمان راه شمشک

ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است برای تکمیل ساختمان راه شمشک يك ميليون و دویست هزار (۱۲۰۰۰۰۰) ريال از عایدات انحصار قند و شکر و چای علاوه بر اعتباراتی که بموجب قانون بیستم مرداد ۱۳۰۷ و دهم تیر ۱۳۰۹ تصویب شده است بپردازد.
این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه دهم آذر ماه یکم هزار و سیصد و یازده شمسی بتصویب مجلس شورای ملی رسید
رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

رئیس - ماده ۳۲ قرائت میشود:

ماده ۳۲ - بمأمورین دفتری گسركات سرحدی که متصدی نقیض تذکره می باشند معادل صدی ده از عایدات جرائمی که وصول مینمایند بطور اعام پرداخته می شود تبصره - صدی ده مزبور که تاکنون بموجب تصویب نامه دولت برای حق الکشف تأدیبه شده است اجازه داده میشود که بخرج منظور دارند.

رئیس - ماده ۳۳ قرائت میشود:

ماده ۳۳ - وزارتینهای مربوطه مأمور اجرای این قانون و مکاتب می باشند ظاهراً اجرای آنرا تهیه نموده

بتصویب هیئت وزراء برسانند.

رئیس - آقای کازرونی پیشنهاد شما هم رسید بکمیسیون می رود. آقابانیکه برود در شور دوه این قانون موافقت دارند قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند) تصویب شد.

[۵ - موقع ودستور جلسه بعد - ختم جلسه]

رئیس - اگر اجازه میفرمائید جلسه را ختم کنیم جلسه آینده یکشنبه ۳۰ آذر سه ساعت قبل از ظهر دستور لایحه اوزان و مقادیر

[مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد]

رئیس مجلس شورای ملی - دادگر